

دانشگاه قم

دانشکده حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق مالکیت فکری

عنوان:

چالش های پیش روی معاهده ثبت اختراع: راهکارهای بهبود سیستم

استاد راهنما:

دکتر علی نسیم فر

نگارنده:

محمدهادی یزدانی

پائیز ۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم

دانشکده حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق مالکیت فکری

عنوان:

چالش های پیش روی معاهده ثبت اختراع: راهکارهای بهبود سیستم

استاد راهنما:

دکتر علی نسیم فر

نگارنده:

محمدهادی یزدانی

پائیز ۱۳۹۳

"صورت جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد"

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر(عجل الله تعالی فرجه الشریف)

جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد آقای محمدهادی یزدانی رشته: حقوق مالکیت فکری

تحت عنوان: چالش های پیش روی معاهده ثبت اختراع: راهکارهای بهبود سیستم

با حضور هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ / / تشکیل گردید.

در این جلسه، پایان نامه با نمره (به عدد..... و به حروف.....) و

با درجه: عالی بسیارخوب خوب قابل قبول مورد دفاع قرار گرفت.

نام و نام خانوادگی	سمت	مرتبۀ علمی	امضاء
	استاد راهنما		
	داور		
	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی		

مدیر امور آموزش و تحصیلات تکمیلی

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده

نام و امضاء

نام و امضاء

تقدیم به:

روح پاک پدرم، که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه ی زندگی، ایستادگی را تجربه
نمایم؛

و به مادرم، دریای بی کران فداکاری و عشق که وجودم برایش همه رنج بود و وجودش برایم
همه مهر؛

و به همسرم، پناه خستگی ام و امید بودنم که با همراهی اش، نقشی مؤثر در تهیه ی این پژوهش
ایفا نمود...

تشکر و قدردانی:

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب علم و دانش را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می دانم که از تمامی اساتید بزرگوار خصوصا اساتید دوره کارشناسی ارشد که این حقیر را در راه تحصیل علم و دانش رهنمون گشتند، تشکر و قدردانی نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار، جناب آقای دکتر علی نسیم فر که راهنمایی اینجانب در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه را تقبل نمودند، کمال تشکر و قدردانی را می نمایم.

چکیده:

معاهده ی همکاری در ثبت اختراع (PCT)، پیمانی است که در سال ۱۹۷۰ میلادی جهت تسهیل ثبت بین المللی اختراعات، بدون نیاز به ارائه ی درخواست مجزا به تک تک دفاتر کشورهای مورد نظر جهت حمایت، منعقد گردید. در طول زمان و با توسعه ی تدریجی فناوری، معاهده ی یادشده، در رابطه با کارکرد خود با چالش هایی مواجه گردید از جمله: عدم همخوانی سرعت پردازش درخواست ها به سرعت ارائه ی آنها که با عنایت به مزایای معاهده، افزایش چشمگیری یافته بود. بنابراین، با عنایت به جهانی شدن معاهده و پیوستن شمار معتابھی از کشورها از جمله کشورمان به آن، بررسی مشکلات مزبور و ارائه ی راهکار جهت بهبود سیستم معاهده، از اهمیت بالایی برخوردار می باشد و اصلاح معاهده با توجه به نیازهای روز، در صدر فهرست اولویت های مجمع معاهده قرار دارد. هدف از انجام پایان نامه پیش رو، بررسی و تحلیل چالش های پیش روی معاهده و یافتن راه حل های مناسب جهت بهبود عملکرد آن و تطابق آن با نیازهای روز و ارائه ی کمک های فنی لازم به کشورهای درحال توسعه و کمتر توسعه یافته ای است که قدرت همخوانی با سیستم را به صورت کامل دارا نمی باشند. با انجام پژوهش در متون مختلف کتابخانه ای و خصوصا سلسله جلسات کارگروه اصلاح معاهده، ایجاد و ارائه ی سیستمی جهانی که از طریق آن، بتوان نوعی اشتراک کاری میان دفاتر ثبت اختراع کشورهای مختلف ایجاد نمود و به طور همزمان، حق دفاتر ملی جهت آزمون ملی درخواست ها را نیز حفظ نمود. بهترین راهکار جهت حل چالش های پیش روی معاهده، بهبود و ارتقاء عملکرد معاهده می باشد که از این طریق هم می توان سرعت و کیفیت پردازش درخواست ها را ارتقاء بخشید و هم تفاوت سطح پیشرفت میان کشورهای توسعه یافته و کشورهای درحال توسعه تا حد شایانی کاسته خواهد شد و کشورهای درحال توسعه قادر خواهند بود همراه با کشورهای توسعه یافته در مسیر گسترش حوزه ی علوم و فناوری گام بردارند.

کلمات کلیدی: معاهده همکاری در ثبت اختراع، مراحل ثبت اختراع، درخواست های حق

اختراع معوقه، سیستم نظارت شخص ثالث، انتقال تکنولوژی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۱	الف- طرح موضوع:.....
۲	ب- بیان مسأله و سؤالات تحقیق:.....
۲	ج- فرضیه ها:.....
۳	د- ضرورت انجام تحقیق:.....
۳	ه- هدف ها و کاربردهای مورد انتظار از انجام تحقیق:.....
۴	و- روش تحقیق:.....
۴	ز- پیشینه ی تحقیق:.....
۴	ح- سازماندهی تحقیق.....
۶	فصل اول: کلیات.....
۷	مبحث اول : مفاهیم.....
۷	گفتار اول: حق تقدم و مهلت های مقرر در معاهده.....
۹	گفتار دوم: صنعت پیشین.....
۱۰	گفتار سوم : سیستم بزرگراه جستجوی حق اختراع (PPH).....
۱۱	مبحث دوم : تاریخچه و ضرورت پیدایش.....
۱۱	گفتار اول:تاریخچه.....
۱۳	گفتار دوم: ضرورت پیدایش.....

۱۴	مبحث سوم: اهداف معاهده همکاری در ثبت اختراع.....
۱۶	مبحث چهارم: مفاد عملکرد معاهده همکاری در ثبت اختراع.....
۲۰	مبحث پنجم: اصول اساسی معاهده همکاری در ثبت اختراع.....
۲۵	مبحث ششم: اصلاح معاهده همکاری در ثبت اختراع.....
۳۳	فصل دوم: چالش های پیش روی معاهده.....
۳۴	درآمد.....
۳۶	مبحث اول: مسائل مربوط به پردازش مؤثر درخواست ها توسط دفاتر ثبت اختراع.....
۳۶	گفتار اول: درخواست های درخواست حق اختراع معوقه در دفاتر ثبت اختراع.....
۳۸	گفتار دوم: تأخیر در نتایج گزارشات در مرحله بین المللی.....
۴۰	گفتار سوم: کیفیت کار.....
۴۲	گفتار چهارم: ارتباط گزارش های مقدماتی بین المللی بر قابلیت ثبت اختراع.....
۴۶	گفتار پنجم: مشکلات عملی ارتباط.....
۴۶	گفتار ششم: کمبود مهارت و نیروی انسانی در دفاتر ثبت اختراع.....
۴۷	گفتار هفتم: دسترسی به سیستم جستجوی مؤثر.....
۴۹	مبحث دوم: مشکلات ساختاری معاهده همکاری در ثبت اختراع.....
۴۹	گفتار اول: هزینه و قابلیت دسترسی حمایت از اختراع.....
۵۲	گفتار دوم: پیچیدگی های ساختار قانونی.....
۵۳	مبحث سوم: مسائل مربوط به کمک های فنی در زمینه همکاری در معاهده ثبت اختراع.....
۵۳	گفتار اول: استفاده مؤثر از تکنولوژی.....
۵۳	گفتار دوم: دانش محلی در سیستم ثبت اختراع.....
۵۵	فصل سوم: راهکارهای پیشنهادی برای بهبود عملکرد معاهده ثبت اختراع.....

درآمد.....	۵۶
مبحث اول : راهکارهایی برای کمک به پردازش مؤثر درخواست ها توسط دفاتر ثبت اختراع.....	۵۶
گفتار اول: راه حل های ملی.....	۵۶
گفتار دوم: بررسی درخواست های حق اختراع معوقه، بهبود کیفیت حق اختراع های اعطا شده.....	۵۷
گفتار سوم: بررسی تأخیر در نتایج گزارشات در مرحله بین المللی.....	۶۷
گفتار چهارم: بررسی کیفیت جستجوی بین المللی و آزمون مقدماتی.....	۷۰
گفتار پنجم: ایجاد انگیزه برای متقاضیان جهت استفاده کارآمد و مؤثر از سیستم.....	۷۵
گفتار ششم: بررسی کمبود مهارت و نیروی انسانی.....	۸۱
گفتار هفتم: بررسی دسترسی به سیستم جستجوی مؤثر.....	۸۲
مبحث دوم: راهکارهایی برای بهبود مشکلات ساختاری معاهده.....	۸۳
گفتار اول: بررسی هزینه ها و دیگر مسائل مربوط به دسترسی.....	۸۳
گفتار دوم: بررسی ثبات و قابلیت دسترسی تضمین ها.....	۸۶
مبحث سوم: کمکهای فنی.....	۸۶
مبحث چهارم: استفاده از معاهده ثبت اختراع برای انتقال تکنولوژی.....	۸۷
نتیجه گیری.....	۹۰
فهرست منابع.....	۹۳

مقدمه

الف- طرح موضوع:

ثبت و حمایت از اختراعات، همواره دغدغه‌ی اصلی مخترعین بوده است؛ خصوصاً در بخش حمایت منطقه‌ای و بین‌المللی. امروزه با توجه به بین‌المللی شدن بازار کسب و کار و انتقال سریع اطلاعات، دیگر حمایت ملی از اختراعات، برای صیانت از حقوق مخترع کفایت نمی‌کند و مشاهده می‌شود که اختراع در خارج از مرزهای کشوری که در آن ثبت گردیده است مورد تقلید قرار گرفته و محصولات تولیدی حاصله، در بسیاری نقاط جهان به فروش می‌رسند و حل این مشکل، نیازمند حمایت فراملی از مخترعین است. برای کسب حمایت بین‌المللی از ابداعات، سه رویکرد اساسی وجود دارد؛ نخستین رویکرد که پرهزینه‌ترین رویکرد می‌باشد، تشکیل پرونده‌ی درخواست حق اختراع در دفاتر ملی ثبت اختراع همه‌ی کشورهای است که مخترع، متقاضی حمایت در آن کشورها می‌باشد. اشکال این روش این است که در هر کشوری، روند و هزینه‌های ثبت اختراع از زمانی که درخواست در آن کشور ثبت گردیده، محاسبه می‌گردد. روش دوم برای تشکیل پرونده‌ی بین‌المللی ثبت اختراع، تقدیم درخواست طبق کنوانسیون پاریس در حمایت از مالکیت صنعتی می‌باشد. در این روش، متقاضی، درخواست خود را به یکی از کشورهای عضو کنوانسیون تقدیم می‌نماید که از روز تشکیل پرونده، اولویتی برای متقاضی ثبت می‌گردد. متقاضی از این تاریخ تا ۱۲ ماه برای تشکیل پرونده در سایر کشورهای عضو، اولویت دارد. این رویکرد، پرداخت هزینه‌های مربوط به ثبت بین‌المللی را تا یک سال به تأخیر می‌اندازد. سومین و کم‌هزینه‌ترین رویکرد، تکمیل یک درخواست بین‌المللی طبق مقررات معاهده‌ی همکاری در ثبت اختراع می‌باشد.^۱ معاهده همکاری در ثبت اختراع^۲، مشتمل بر ۶۹ ماده، در ۱۹ ژوئن ۱۹۷۰ در واشنگتن تصویب شد و در ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۹، ۳ فوریه ۱۹۸۴ و ۳ اکتبر ۲۰۰۱، مورد بازنگری قرار گرفت. اهداف کشورهای عضو در این معاهده عبارت بود از: همکاری به منظور پیشرفت علم و تکنولوژی و حمایت کامل از اختراعات و تسهیل و تسریع دسترسی عمومی به اطلاعات تکنولوژیکی موجود در اختراعات جدید و تسریع توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کمک به انتقال تکنولوژی به این کشورها از طریق کارکرد سیستم حق اختراع بین‌المللی.^۳ مهمترین ویژگی این سیستم، تسهیل حمایت از

^۱ Anne M. Schneiderman. *the Value of Your Intellectual Property Worldwide*. Registered Patent Attorney, Law Offices of Anne M. Schneiderman, Ph.D., U.S.A. pp.942.943

^۲ . Patent Cooperation Treaty (PCT)

^۳ <http://www.wipo.int/pct/en/texts/articles/a0.htm>

اختراع در کشورهای عضو از طریق یک درخواست بین المللی است که می تواند به نوبه خود به کاهش هزینه های حمایت و کارآمدی حمایت منجر شود.

این معاهده، مورد استقبال شمار کثیری از کشورها قرار گرفت بطوریکه می توان گفت که با عضویت ۱۴۸ کشور، این معاهده در زمره معاهدات جهان شمول مالکیت فکری قرار دارد. سند الحاق کشورمان در این معاهده در تاریخ ۴ جولای ۲۰۱۳ (۱۳ تیر ۱۳۹۲) نزد مدیر کل وایپو تودیع شد و از تاریخ ۴ اکتبر ۲۰۱۳ (۱۲ مهر ۱۳۹۲)، این معاهده برای ایران، الزام آور شد و به همین دلیل تحولات آتی معاهده برای کشورمان نیز حائز اهمیت خاصی است.

ب- بیان مسأله و سؤالات تحقیق:

سؤالات اصلی تحقیق عبارتند از:

۱- چالشهای معاهده همکاری در ثبت اختراع از چه قرارند؟

۲- راهکارهای ارائه شده برای بهبود کارکرد این سیستم چیست؟

سؤالات فرعی تحقیق از قرار زیر می باشند:

۱- کمکهای تکنولوژیکی به کشورهای در حال توسعه و حق دسترسی به فناوری و افشای به حد کافی در

معاهده چگونه بیان شده است؟

۲- چگونه می توان معاهده را در فضای تکنولوژی ارتباطات کنونی اجرا کرد؟

۳- اجرای سیستم نظارت شخص ثالث در ثبت اختراع در معاهده چگونه است؟

۴- قابلیت دسترسی به نظرات مکتوب مراجع تحقیق بین المللی در معاهده چگونه است؟

ج- فرضیه ها:

ازدیاد تعداد درخواست های ثبت اختراع و عدم ظرفیت کافی برای رسیدگی سریع به آن و عدم تطابق مفاد معاهده با نیازهای روز و عدم تحقق هدف انتقال تکنولوژی که از اهداف اولیه این معاهده بوده است، از جمله چالش های اصلی معاهده می باشند.

با توجه به اهمیت این معاهده هم اینک بحث های جدی برای بروز رسانی و رفع چالشهای این معاهده در بین دولتهای عضو معاهده در جریان است و به این منظور نیز کارگروهی در وایپو تشکیل شده و طی جلساتی راهکارهایی برای حل این مشکلات توسط دولتهای عضو ارائه شده است. همچنین موضوع چالشهای معاهده ثبت اختراع در دانشگاهها و مراکز مطالعاتی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

از مشکلات دیگر سیستم حق اختراع این است که سیستم حق اختراع نتوانسته خود را با واقعیت جهانی شدن اقتصاد همراه کند و امروزه مالکیت فکری از تحولات جهانی به دور مانده است و راه حل آن، همگرایی بیشتر و ایجاد یک سیستم جهانی و مستمر حق اختراع است و بایستی یک بدنه ی یکسان حقوقی ایجاد شود.^۱

همچنین لازم به ذکر است که در سال ۱۹۹۸، کمیته ای تحت عنوان "کمیته ی قانون حق اختراع"^۲ به منظور بحث در مورد مشکلات و تسهیل هماهنگی و ارائه ی راهنمایی در رابطه با توسعه ی تدریجی بین المللی قانون ثبت اختراع، تشکیل گردید. کمیته ی مزبور قصد دارد با پرداختن به مشکلات به صورت توأم به جای بررسی تک تک و انزوای گونه ی مسائل، مکانیزم مؤثری جهت تنظیم اولویت ها و تخصیص منابع و حصول اطمینان از هماهنگی و تداوم کارهای مشترک، در اختیار کشورهای عضو معاهده قرار دهد.^۳

د- ضرورت انجام تحقیق:

با توجه به اهمیت معاهده در بعد بین المللی و تأثیر آن در پیشرفت تکنولوژی از یک طرف و لزوم تطابق آن با نیازها و پیشرفت های روز از طرف دیگر و همچنین ضرورت بررسی ابعاد مختلف این معاهده به منظور بسترسازی جهت اجرائی ساختن هرچه بهتر معاهده توسط کشورمان و تطابق رویه های ملی با آخرین اصلاحات معاهده با هدف بهبود کارکرد آن، انجام یک تحقیق در خصوص چالشهای پیش روی معاهده و راهکارهای بهبود آن مفید و ضروری به نظر می رسد.

ه- هدف ها و کاربردهای مورد انتظار از انجام تحقیق:

۱. شناسایی کارکرد سیستم معاهده و چالشهای پیش رو؛
۲. بررسی کارکرد معاهده در اعطای کمکهای تکنولوژیکی به کشورهای در حال توسعه و حق؛ دسترسی به فناوری و افشای به حد کافی؛

¹ Gurry. F. **Not seeing the woods for the trees: Is the patent system still fit for purpose?** March 1. 2010. University of Melbourne, Australia. P.28

² Standing Committee On Patent Law(SCP)

³ <http://www.wipo.int/policy/en/scp/>

۳. بررسی ایجاد سیستم تحقیق تکمیلی بین المللی؛

۴. قابلیت دسترسی به نظرات مکتوب مراجع تحقیق بین المللی؛

۵. گزینه های جایگزین معاهده.

و- روش تحقیق؛

در تحقیق پیش رو از روش مطالعه میدانی استفاده شده و مطالب مورد استفاده در تحقیق، از طریق مطالعه و فیش برداری از منابع مرتبط فارسی و ترجمه منابع لاتین جمع آوری گردیده اند.

ز- پیشینه تحقیق؛

در رابطه با معاهده همکاری در ثبت اختراع، در منابع فارسی، کتب و مقالات بررسی شده، توضیحاتی در رابطه با متن معاهده و شرح مفاد آن ارائه گردیده و در خصوص چالشها و مشکلات پیش روی معاهده، هیچگونه اشاره ای مشاهده نگردید.

ح- سازماندهی تحقیق؛

این پژوهش به ۳ فصل اصلی و یک نتیجه گیری تقسیم خواهد شد که فصل نخست به کلیات معاهده و تاریخچه و ضرورت پیدایش آن و همچنین اهداف و عملکرد آن اختصاص خواهد یافت. در فصل دوم تحقیق، چالش های پیش روی معاهده مورد بررسی و واکاوی قرار گرفته و در فصل پایانی، راهکارهای پیشنهاد شده برای حل چالشهای موجود طرح و بررسی خواهند گردید و در نتیجه گیری، با تشریح خلاصه ای از تحقیق، یک جمع بندی از بحث ارائه می گردد.

فصل اول : کلیات

مبحث نخست: مفاهیم

گفتار اول: حق تقدم و مهلت های مقرر در معاهده:

بحث حق تقدم یکی از مباحث اصلی و بنیادی مقرر در معاهده می باشد. بحث مزبور در ماده ۸ معاهده بیان گردیده است. درخواست های بین المللی از تاریخی که الزامات ماده ۱۱ معاهده را فراهم نمایند، موضوع حق تقدم قرار می گیرند و این تاریخ جز در مواردی که در شرایطی خاص، نقشه ها و مدارک جدید مقرر در مواد (۲) ۱۴ و ۲۰ ارائه می گردد، ثابت خواهد بود. در واقع، تاریخ ثبت بین المللی درخواست، تاریخی است که در مورد درخواست، مهم و منشأ اثر است و از این زمان است که محدوده زمانی جهت بررسی ها و تحقیقات بین المللی در رابطه با نو بودن طرح و وجود و یا عدم وجود هنر و صنایع پیشین آغاز می گردد. با این وجود، در برخی موارد ممکن است یک درخواست بین المللی، مدعی حق اولویت مربوط به درخواست بین المللی قبلی باشد (مثلاً درخواستی که قبلاً با استفاده از معاهده پاریس تکمیل شده باشد). در این گونه موارد، مهلت های مربوط به مراجع بین المللی در رابطه با آزمون های مقدماتی و ارائه گزارش مکتوب، از تاریخ مزبور محاسبه خواهد گردید. البته بایستی توجه داشت که تاریخ مبدأ مهلت انجام جستجوی بین المللی، همواره و به هر حال، تاریخ ثبت بین المللی درخواست خواهد بود.^۱

بر اساس ماده (۱) ۸ معاهده، برای اعتبار ادعای حق اولویت، اجتماع چند شرط لازم است؛ نخست: درخواست قبلی که در مورد آن ادعای حق اولویت وجود دارد، بایستی توسط خود متقاضی و یا وکیل او ثبت شده باشد. دوم اینکه بایستی در فاصله بیش از ۱۲ ماه از درخواست بین المللی ثبت شده باشد و سوم اینکه در کشورهای عضو کنوانسیون پاریس و یا کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی تکمیل و ثبت شده باشد. درخواست پیشین، ممکن است برای دریافت حق اختراع و یا ثبت مدل های کاربردی باشد.^۲

طبق ماده (۲) ۸، بطور معمول، درخواستی که حق اولویت پیشین آن مورد ادعاست، بایستی نخستین درخواستی باشد که برای آن نوآوری ثبت گردیده است. با این وجود، اگر زمانی که درخواست دوم ثبت می گردد، درخواست نخست بدون بررسی عمومی از بین رفته، رها شده و یا رد گردیده باشد و یا اینکه حقوق مکاتبه ای ایجاد نکرده و بعنوان پایه ثبت درخواست، ذخیره نگردیده باشد، درخواست دوم، در همان کشور و

^۱ PCT/GL/ISPE/2. P.52

^۲ Ibid. p.52

یا در همان موضوع درخواست ذکر شده، بعنوان نخستین درخواست تلقی و به آن حق اولویت تعلق خواهد گرفت.^۱

ممکن است درخواست بین المللی مشتمل بر ادعای حق اولویت بر اساس درخواست های متعدد پیشین باشد (اولویت های چندگانه) و ممکن است این حقوق از کشورهای مختلف سرچشمه گرفته باشند. نخستین درخواست نایستی در بازه زمانی بیش از ۱۲ ماه از تاریخ درخواست بین المللی فاصله داشته باشد. در این صورت، تاریخ تقدم به نخستین درخواستی که ثبت گردیده، تعلق خواهد گرفت.

مراجع تحقیق بین المللی، کار خود را بر اساس تاریخ حق تقدم انجام می دهند؛ بدین شرح که درخواست ثبت و ارائه شده، بایستی ظرف مدت ۱۶ ماه پس از تاریخ اولویت (حق تقدم)، توسط مرجع تحقیق بین المللی بررسی گردیده و نتیجه به اطلاع متقاضی برسد. مرجع تحقیق بین المللی، بایستی بعد از ۱۸ ماه از تاریخ یادشده، نتایج تحقیق خود را به اطلاع دفاتر کلیه کشورهای عضو معاهده برساند و اطلاع رسانی انجام دهد. بعد از این مرحله طبق متن نخستین معاهده، مراجع بین المللی می بایست ۱۸ ماه پس از تاریخ اولویت، نتیجه آزمون را به متقاضی اعلام نموده و پس از ۲۰ ماه از تاریخ اولویت، نتیجه را به دفاتر منتخب ملی اعلام و مرحله ملی ثبت بین المللی اختراع آغاز گردد. اما معاهده در این قسمت اصلاح گردیده و بر اساس متن اصلاح شده ی معاهده، اگر متقاضی، درخواست انجام آزمون مقدماتی بین المللی نماید، مراجع بین المللی بایستی شروع به انجام آزمون نموده و ۲۸ ماه پس از تاریخ اولویت، نتیجه آزمون را به متقاضی اعلام نمایند و بعد از ۳۰ ماه از تاریخ اولویت، دفاتر ملی را از نتیجه ی آزمون مقدماتی بین المللی، آگاه نمایند. در خلال این مدت، متقاضی قادر خواهد بود در مورد اختراع خود و میزان سوددهی و بازار آن تحقیقات لازم را انجام داده و در صورتی که با توجه به هزینه های لازم جهت ثبت ملی، آن را مقرون به صرفه بدانند، نسبت به ورود به مرحله ملی ثبت اختراع اقدام نماید. البته ذکر این نکته نیز لازم است که اقدامات انجام شده در مرحله بین المللی، برای کشورهای متعاهد، جنبه ارشادی داشته و کشورها، در مرحله ملی این اختیار را دارا خواهند بود که تحقیقات و بررسی ها را طبق قوانین ملی خود، مجدداً انجام دهند.

^۱ Ibid.p.53

گفتار دوم: صنعت پیشین:

طبق ماده (۲) ۳۳ معاهده، در تعریف صنعت پیشین به منظور ارزیابی تازگی و وجود گام ابتکاری در ابداع ادعایی می توان چنین گفت: "هر چیزی که در ارتباط با ابداع ادعایی در هر نقطه ای از جهان از طریق افشای مکتوب (نقشه ها و یا دیگر وسایل)، قبل از تاریخ اولویت، در دسترس عموم قرار گرفته باشد". دامنه این تعریف بایستی مورد توجه قرار گیرد. هیچ محدودیتی از لحاظ جغرافیایی و یا زبان و یا طریقه ی افشا، وجود ندارد. از نظر زمانی نیز محدودیتی وجود ندارد و خواه دقیقا قبل از تاریخ اولویت، افشاء صورت گرفته باشد و یا صد سال قبل، عنصر تازگی و وجود گام ابتکاری احراز نخواهد گردید.^۱

لازم به ذکر است که تعریف صنعت پیشین جهت تنظیم گزارش تحقیق بین المللی، با تعریف آن جهت دیگر اهداف، از جمله تهیه گزارش مکتوب و انجام آزمون مقدماتی بین المللی متفاوت است، زیرا تعریف تاریخ اولویت در مورد گزارش تحقیق بین المللی با تعریف آن برای تهیه گزارش مکتوب و انجام آزمون مقدماتی بین المللی متفاوت است. ماده ۳۳،۱ معاهده به روشنی بیان می کند که افشاهای بالقوه مرتبط بایستی در گزارش بین المللی گنجانده شوند. ماده یادشده، تاریخ ایجاد حق را تاریخ ثبت بین المللی درخواست بین المللی می داند و این، تضمینی جهت ایجاد گزارش های بین المللی کامل است.^۲

ماده ۶۴،۱ معاهده، تاریخ ایجاد حق تقدم را در رابطه با نظرات مکتوب و آزمون مقدماتی بین المللی اینگونه تعریف می کند:

۱. تاریخ ثبت بین المللی درخواستی که تحت آزمون مقدماتی بین المللی است یا؛
۲. زمانی که درخواست بین المللی، به نحو معتبری تاریخ اولویتی مربوط به درخواست پیشین را ادعا می نماید، تاریخ تکمیل درخواست پیشین، تاریخ ایجاد حق اولویت محسوب می گردد.^۳

¹ Ibid.p.100

² Ibid.p.101

³ Ibid.p.101

گفتار سوم: سیستم بزرگراه جستجوی حق اختراع (PPH)

یکی از مشکلاتی که بر سر راه دفاتر کشورهای مختلف عضو معاهده قرار دارد، انجام کارهایی است که گاهی تکراری است و قبلاً توسط سایر دفاتر انجام گرفته است. بدین شرح که ممکن است که تحقیقاتی که دفتر یکی از کشورها می خواهد انجام دهد ممکن است قبلاً در دفتری دیگر انجام گرفته باشد و کاری زائد و تکراری انجام گیرد. برای حل این مشکل، دفاتر ثبت اختراع آمریکا و ژاپن، میان خود، سیستمی طراحی کردند که مطابق آن، اقداماتی که در یکی از دفاتر انجام می گیرد، بصورت خودکار در دفتر کشور مقابل نیز قابل استفاده است، به گونه ای که گویا دفتر مقابل هم آن اقدامات را رأساً انجام داده است؛ به بیانی دیگر، طبق این سیستم، اقدامات و کارهای انجام گرفته در دفاتر طرفین، به دفتر مقابل تعمیم می یابد به منزله این است که اقدامات انجام شده، توسط دفتر مقابل نیز انجام گرفته اند و تکرار آنها ضرورتی خواهد داشت. این سیستم به تدریج مورد استقبال سایر کشورها قرار گرفت و هم اکنون حدود ۱۷ کشور، به عضویت آن درآمده اند. کشورهای همچون ایالات متحده، پیشنهاد می دهند که سیستم یادشده، با سیستم معاهده ترکیب گردد و کلیه کشورهای عضو معاهده مکلف به تبعیت از آن گردند، اما کشورهای درحال توسعه با این موضوع مخالفت می کنند و بر این عقیده اند که استفاده اجباری از اقدامات انجام گرفته توسط سایر دفاتر، به حاکمیت ملی آنها خدشه وارد می نماید و حق اعمال قوانین ملی را پایمال می نماید، زیرا همانگونه که در ادامه خواهد آمد، طبق معاهده، حتی جستجوی بین المللی و آزمون مقدماتی بین المللی نیز که توسط مراجع بین المللی صورت می گیرد، جنبه ی ارشادی داشته و کشورهای عضو، در مرحله ی ملی، مختارند طبق قوانین ملی خود، جستجو و بررسی ها را رأساً انجام دهند و بحث استفاده اجباری از اقدامات سایر دفاتر، مخالف این حق مندرج در معاهده است.

مبحث دوم : تاریخچه و ضرورت پیدایش

گفتار اول : تاریخچه

معاهده همکاری در ثبت اختراع، معاهده ای است که توسط سازمان جهانی مالکیت فکری^۱ در سال ۱۹۷۰ میلادی منعقد گردید.^۲ این معاهده در تاریخ ۲۴ ژانویه ۱۹۷۸ با ۱۸ کشور طرف معاهده اجرائی شد و نخستین درخواست بین المللی ثبت اختراع در تاریخ ۱ ژوئن ۱۹۷۸ ثبت شد. معاهده پس از آن در سال ۱۹۷۹ و در سال های ۱۹۸۴ و ۲۰۰۱ اصلاح شده است.

بر اساس ماده یک معاهده، کشورهای طرف معاهده، اتحادیه ای را به منظور همکاری در تشکیل پرونده، جستجو و بررسی اظهارنامه حمایت از اختراعات و در ارائه ی خدمات خاص فنی تشکیل می دهند. این اتحادیه به نام "اتحادیه ی بین المللی همکاری در ثبت اختراعات" نامیده خواهد شد.^۳

تقریباً ۳۶ سال پس از آغاز عملیات سیستم معاهده همکاری در ثبت اختراع، می توان اظهار داشت که نه تنها کارکرد سیستم در حد انتظار بنیانگذاران آن بوده، بلکه تا حد زیادی بیش از پیش بینی آنان بوده است.

در آغاز عملیات سیستم معاهده همکاری در ثبت اختراع در تاریخ ۱ ژوئن ۱۹۷۸، ۱۸ کشور به پیمان ملحق شدند (برزیل، کامرون، جمهوری آفریقای مرکزی، چاد، کنگو، فرانسه، گابن، آلمان (جمهوری فدرال)، لوکزامبورگ، ماداگاسکار، مالاوی، سنگال، اتحاد جماهیر شوروی، سوئد، سوئیس، توگو، انگلستان و ایالات متحده آمریکا). تعداد قابل توجه ۶۳۶ درخواست بین المللی در ۶ ماه نخست اجرائی شدن معاهده به انجام رسید. امروز، تقریباً بعد از ۳۶ سال، ۱۴۸ دولت به پیمان پیوسته اند و کشورهای در حال توسعه اکثریت اعضای معاهده را تشکیل می دهند.^۴

^۱ World Intellectual Property Organization (WIPO)

^۲WIPO.The Roadmap for Patent Cooperation Treaty reforms:procedural streamlining for substantive harmonization. 1997.p.2

^۳ سید حسن حسینی، مقدمه ای بر حقوق مالکیت معنوی، چاپ دوم، زمستان ۱۳۸۵، ص ۱۰۲

^۴ <http://www.wipo.int/pct/en/>